

*Minea ga
monca: hanc
ni p sapientia
Cornifino
pingat: M
armil sande
puat. Feb*

Nicolaus Sagundinus ad Iohannem filium. de epistolarum dicendi genere.

Nillam patior preterire diem: alicuius erga te mei muneris uacuū fili carissime: quin aliquid tibi pro mea uirili elucubrem: et excudam. quod et isti etati tue ornamento et usui: et uite future salutis: et presidio esse possit: q̄ tui iuuandi augēdiq; uoluntatē: uel potius cupiditatem meam in isto potissimū usurpare soleo. que quadam industria: ex fontibus liberalium studiorum hauriri posse uidentur. Quibus ut ego te a teneris annis uolens libensq; addixi. Ita est tu diis bene iuuatibus haud inuita Minerva: toto ut aiunt pectore: cunctisq; consentientibus sensibus incumbis: et uacas. ut inde michi sperare liceat fore: ut uita comite: nec me propositi: et sententie. nec te industrie et uigiliarum unquam peniteat. Equidē nichil omnino uideo: eorum que tibi a me pro fortunis et facultatibus conferri possunt: quod hoc litterario munere: uel

*Pro mea uirili elucubrem
& excudam aliqd.*

*Minerua q̄ bene
moneat. hanc paginam
ni p̄ sapientia porichue
Cornificus de fingat
pingatq; Militaribus
hemi. Lande dictam
puer. Felty.*

*haud inuita
Minerua.*

litterario munere.

michi gratius: atq; officio erga te meo conue-
niētius: uel tibi utilius: et etati moribusq; tuis
aptius et accommodacius esse possit. Cete-
ra enim in que dominatur fortuna: tamen si
uulgo magni penduntur: et hiis comparandis:
omnis omniū ferme consumitur opera: caduca
tamen: incerta: fugatia: breuia: et suapte natu-
ra momentanea sunt. Virtus uero: atq; animi
probitas: et morum generosa: ac optima insti-
tutio: que litterarū ductu: et lumen potissimū
gigni comparariq; solent. scientieq; earum co-
piis et armis defendi: certa pfecto: solida pos-
sessio est. eius multiplices fructus: per omnes
gradus etatis late funduntur. et in omni rerū
euētū. cōmodissime colligi: et percipi possunt.
Virtus hec quem semel sui effecit compotem:
nunq̄ deserit. Quippe que domi: et foris: cum
tuentur animum a nequicia uendicat libertatē
eius asserit: egritudinem om̄em propulsat: tu-
morem emitigat: atq; retūdit. cupiditates cō-
pescit: et tanq̄ fluctus turgentes cohibet: atq;
sedat. mores componit: et format. inertia atq;
ignauiam tollit. diligentia affert. et industria
auget: fortunis et rebus domesticis moderat:

*Cuius status sunt ea
qua dnat fortuna*

*laudes virtutis
ac ai probitatis. &
mora ac optima
institutio.*

*Quot bona asse-
runt virtute. &
quot mala ppulsa-
mus ipsa virtute.*

*Studia hu-
manitatis
hac virtute
te comen-
dant.*

3

priuatim et publice. siue totum et quippiam
agas siue cū aliis cōtrahas: adest tibi monitrix
magistra: et dux. ab errorum educit amfracti-
bus: que recte dicas: uel facis dicat. nobiscum
peregrinatur: rusticatur. Nos in rebus aduer-
sis solatur. In prosperis sicubi insolentius effe-
ramur: cohercet et continet. In periculis fortes
efficit: atq; equanimes reddit. ubi uite turpi-
ter et indecore cōsulitur: mors uero oppetēda
uidetur. Eam nos contemnere docet. in arduis
ac difficillimis rebus remedio: in dubiis et an-
gustiis consilio nobis est. Ingenium acuit: et
uarietate rerum excolit: consilia nostra limat.
Solertes nos et industrios atq; in omni re pro-
be strenueq; nauāda impigros et alacres facit.
futura prospiciendi: preterita repetendi: instā-
tia bene: atq; ex usu nostro disponendi: cōmo-
ditatem largitur. pietatem: sanctitatē: fidem:
iusticiam: dictorum: factorumq; constantiam
colere et tenere docet. ueram hinc solidamq;
felicitatem nobis promittit. sed de litterarum
humanitatisq; commendatiōe hactenus plura
etiam fortassis: q̄ in presentia opus esset: dicta
a me sunt: quando nec de hiis differere nunc

Indecore & datu
ui casus.

Sed de his hactenus

studia h
animitati
u virtut
e iomen
ant.

michi ppositum est. et tu nunc per te ab isto magistro tuo doctissimo: utq; et humanissimo uiro: quem cotidie audis: uberius institui: et formari limatius potes. et ex probatissimis libris quos diligentissime lectitas: et euoluis: exactius confirmari. que itaq; michi in mentē uenerunt de epistolari dicendi genere: uti sepe a me postulasti: ut patrem decet ad filium: tanq̄ capita quedā attingam: atq; omni uerborum pompa. et eloquendi pretermissa ambitione: paucis expediam. **Q**uid enim opus ostētatiōe doctrine aut ingenii: quando patri et agendū cum filio. Nichil profecto sit stultius: nichil leuius: nichil omnino immoderatius: q̄ patrem: et hunc iam senecta finitum: eo ineptiaz prouehi: ut dum adolescentem instituit filium: dū ad uirtutē humanitatemq; format: dum ad liberalia studia: atq; ingenuos mores cohortari pergit: penitus effutire: et tanq̄ gloriosus quidam miles ad scortum parasitum ne aliquem uerba uane ad ostentationem et iactantiam de promere fundereq; uideatur. Perinde me hercule: ut si quis que dextera manu contexeret: eadem rursus ipse leua retexere uideretur. Et

*A Magistro dicit
ipsum uberius institui
& formari limatius*

*Dat rationem nihil se
dicitarum cu pompa
uocabat & ostentatione
doctrine aut ingenij.*

*Que dextera manu contexit
hujus libelli compositor: eadem
ipse leua retexere uidetur.*

4

quem ad probitatem oratione adducere uellet
eūdem ipsum uite exemplo inde deduceret. &
ad uitia et pernitiam traheret. an studio cap-
tande beniuolētie insinuandū erit patri uerbis
orationeque abeundum: scilicet. ut filium circū-
ueniat: et ad amandum alliciat. At nichil inep-
tius: nichil distortius: nichil denique deliberati-
us: quā hiis artibus amorem et pietatem uenari
filii: presertim eius: qui nō modo suapte inge-
nio et propensitate quadam ingenua animi:
uerum quoque agnitione singularis in se indul-
gentie patris miris modis eū obseruat: adamat
colit: ueneratur: et precipua pietate psequitur.
Ad rem ergo ueniam. tu diligenter attende.
In primis itaque: id quod in omni re insinuas a-
gere: requirere debes mēsurā quēdā & modus
eius. Epistola quam sis exorsus: apte est affig-
nandus. quem quidem e rebus ipsis: quas sis in
epistola ipsa comprehensurus: eruere poteris.
Nam antequā incipias: desinendi modū: et quor-
sum sis euasurus animo: cogitationeque cōquiras
oportet. Etenim sine proposito fine: qui te ad
scribēdū impellere debet: ac sine hiis que recte
et commode: eo te ducere possint: quo tendas

*Hic incipit docere de
Epistolari dicendi genere*

rem aggredi temere: et uerba inaniter fundere
perinde nimirū est: atq; si nauim sine guberna
tore e portu in altum soluas. et quo uenti: et
fluctus impellant: repellantq; passim agitādam
atq; errabundam omittas. **Q**uoniam uero cō
moditatem hanc ut ita dicā epistolandi eo sibi
potissimum mortales excogitarunt ut cum ab
sentibus de hiis cōmunicare cōferreq; possint.
que cum eis: si copia eorū daretur corā agere
possint. Proinde par est: te uerbis apertis: usi
tatis: et sensum tuum facile explicantibus: quo
adlibet: breuiter uti. Breuius enim in epistolis
maxime omnium rerum requiritur: modo e
iusmodi sit: que sententias non contorqueat.
neq; confundat. **O**rationem non reddat obscur
ram: non dubiā: non intellectu difficilem. ue
ut breuitatem nimiam: et orationem angustiis
utiq; implicatam: non secus ac scrupulos atq;
spinas refugere debes. Ita quoq; uerborum in
anem prolixitatem: et dictiōis oblongam re
uacue seriem atq; tractū uehemēter respuere.
Epistola enī si ipsa per se loquatur: suis cōtēta
finibus: nec latius iis euagari: atq; angustiis
comprimi sponte sua unq; cōsentiet. **Q**uemad

5
modum enim sagittarii: nequaquam inepti officio
conuenit: priusquam emittat intueri metam. inter-
ruptumque spacium cogitatione complecti: ra-
tione metiri: et oculis perlustrare. compensatione
denique iactus ac uirium: signum telo rectissime
petere. eque enim erratur siue supra signum:
siue intra ieceris. Ita et in componenda mode-
randaque epistola explicandarum rerum ueluti
interualli. et ad abiectum finem intercapedinis
ratio diligens est habenda: atque ad id uerba apte
accommodanda: ut nec paucioribus: nec pluribus
quam necesse sit: oratio: uel deficiat: uel redundet.
Quid enim attinet uerbis parcere: ubi res ple-
niore dictione sunt explicande: aut superesse
uerba ubi res desunt. Hanc mediocritatem facile
in epistolis consequemur: si uerba ipsa ad expli-
candos sensus nostros uti uoluerimus: non que-
uis sint: sed lecta: expensa: latina: significantia:
queue cum uerbis ipsis apte atque rotunde con-
sentiant. recte denique accommodari: et congruere
possint. Maxime autem uerba huiusmodi con-
uenit esse trita: et ab usu ferme cotidiani sermo-
nis non admodum intermissa: nec abhorrentia.
Alienum enim penitus uideatur id genus in

epistolis usurpare uerborū: que nimis abdita
atq; recōdita sint: queue desita et prisca: et lo-
quēdi cōsuetudine exculta: seu nouata duriter
uel impudice et petulanter translata. eiusmodi
uerbis poetis forte uti permittitur: oratoribus
quoq; sed rarius et cautius uti: non abuti con-
cessum quādoq; est. quanq̄ poeticum interdū
et priscum uerbum habet ī epistola dignitatē:
et modo raro interseratur: ac loco ponatur le-
poris: solet et suauitatis non nichil: atq; suauitatis
afferre. Nouare etiā aliquādo in epistola
uerbum: non erit penitus alienum: neq; ab re:
modo id crebro: ne utiq; fiat. adhibeaturq; in
eo nouando consiliū: et delectus: ne nimis du-
rum: ne audax sit: ne deindustria exquesitum:
et nimium affectatū: sed necessitudine potius:
expressius exarende rei positū uideatur. **Q**ue-
ritare enim: et studiose eiusmodi conseruari:
quibus nisi necessario commodo uti nequeas.
non modo splendorem atq; uenustatem: orōni
adimere: **V**erum etiam decorum illud: quod
maxime ad prudentiam attinet: tanq̄ uitam:
et animam corpori plane auferre uidetur. **C**ō-
moditate uero transferendorum uerborum

epistolarem orationem maxime distingui: et
illustrari: haud equidē inficias iuerim: quip-
pe: q̄ haud scio: an ulla alia re magis: uel eque
splēdeat. Nam et si necessitas primo: atq; uer-
borum inopia: rationem transferendi uerba
angustiis genuisse: atq; uerecūdius introduc-
isse uidetur: delectatio tamen inde: atq; iocū-
ditas subsequuta. latius ipsam demum atq; libe-
rius celebrare coepit. Dicitur enim iocunde
audiētis animus: et nescio quo pacto mirifice
delectatur imagine quadam et similitudine
subiecte rei: per uerbi translatiōem: aliorum
sine ullo errore traductus: ut si proprio noīe
res non eget: admet tamen: delecteturq; ma-
gis id aliunde concinne et apte transfusi: et
mutuo quodammodo accipi. Que quide in
transferendorum uerborum uia et ratio: non
modo singulis uerbis: uerum etiam continū-
ata oratione: si belle tractata est: uehemēter
mouet. atq; adeo penitus afficit. Sed tum uer-
ba: tum res: tum recte transferri possunt: cum
rei ante oculos ponende: augende: minuende
ue causa: uel obscenitatis uitande: uel demum
breuitatis seruande gracia per similitudinem

sumitur. **Q**uamobrem accurate studendum
erit: ut uel quod loco alterius imaginē: et simi-
litudine quadam apte assumere debes: ei cui
id accommodare uis: penitus conueniat: et
undiq; quadret. **N**am ut similitudine agnita
delectamur. Illa est enim que mouet: ita si si-
militudinis nichil translatione retineri anim
aduersum sit: moleste uel auditu percipitur:
& tanq; dissimile et absurdū negligitur proti-
nus: & totum repudiatur. Sunt igitur episto-
larum uerba: lecta: latina: et usitata. **U**tare a-
liquando priscis: nouatis quoq; et paucis: et
cuiusmodi: que non oblecta nimis: et penitus
antiqua: non dura om̄ino et aspera sint. **T**rās-
laticis autem et uerbis et rebus epistola ipsa
dulcescat: et exornetur: non immodeste lasci-
uiat: atq; insolenter uideatur: ut inde lepos:
et oblectatio: non infacietas atq; insuauitas: et
fastidium pariatur. **A**t de uerbis haecenus.
Sententiae deinceps explicatae illustresq; sunt
et cognitu faciles. non ambiguae: non obscure:
non contorte. neq; nimis acute. non denique
ab usu quotidiano et communi intelligentia
usq; remote. **A**bsurdum enim et prope nuga

torium sit sinuosum aliquid: et uerborum ca-
ligine obuolutum. ac in fundo ut ita dixerim
positum: in epistolis familiaribus inueniri. ad
quod hauriendum: explanandumq; uel Ap-
pollo pithius cōsulendus: uel Edippus ipse sit
adhibendus. uel tandem interpretes: et expo-
sitores foris accersere oporteat. Structura ue-
ro et species ipsa orationis ordine disponat:
distincte texatur: et modo ac loco desinat.
Postremo rebus ipsis: quibus tanq̄ forma op-
ponitur prudenter: ac apte conueniat: atq;
ex omni parte ratione et uia sibi ipsa consen-
tiant: ut elegans sit: ut aperta: ut lepida simul
et lucida. fugiat ambitus longos: pretereat
crebras interiectiones: traiectionesq;: uel uer-
borum: uel rerum. familiarem enim loquendi
in epistolis modum de industria nimium cir-
cumducere. ne utiq̄ par neq; conueniens est
eiusmodi nanq; forma dicendi: illis orationis
partibus dari atq; tribui solet: que graues
quosdam continet locos: ac ubi sententiarum
aliquid: cum dignitate est depromendū: quo
rerū ponderi: dicendi quoq; facies apte eque-
tur. Quamobrē si quis aliquando paulo gra-

uior locus: et a familiari usu dicendi semotior
oriri: et emergere uideatur. potest enim quā
doq; contingere: neq; omnino est epistolis in
terdictum: locos graues capere posse: ipsa re-
rum suppeditante materia: qui graues: gran-
desq; suo iure haberi possint. quibusue per
tractandis: dignitas quedam orationis. et q̄si
dicendi tumor haud inepte consumi atq; im-
pendi nequeat. si huiusmodi inquā locus tibi
epistolam exaranti sese offerre uidetur: tum
sine ulla inuidia: explicando sentētiam: paulo
lautius uestire orationem: ornatius locuple-
tiusq; expolire: diligentius deniq; et exculti-
us curare et extollere poteris: atq; quoad res
ipsa patitur: et locus est eloquentie capax:
grauē figuram dicendi rebus appingere. **V**e-
rum cauendum est tibi: obducas: et ut ita dix-
erim complices atq; irruges orationem: am-
bitu solo uerborum: et inani quodam sinu di-
cendi. siquidem res et hee graues: atq; a sensu
uulgari remote uideātur deesse. **N**ichil enim
stultius: et homini uel mediiori indignius: q̄
uana uerborum congerere oratiōe humida et
lapsante. et lingua infreni et pdiga blaxterare

8

Tempus proinde nequicquam terere: ubi rerum
dignitas atque pondus: nec est: nec apparet usque
Namque ut locos graues: graui quoque orationis
figura: et dignitate dicendi tractare oportet
Ita familiares et tenues: quotidiano usui: fini
tima oratione exponi: atque per membra et ar
ticulos: diserte: remisse: pulchelle: atque celeri
uscule expediri decet. Sed quoniam epistolis
multa plerumque accidere possunt: que aut con
firmes: aut reprehendas ipse necesse est. eius
modi locos sequi sese alicubi inter loquendum
offerant: non ita tractare debes: ut et argumen
ta accurate: penitusque inuestiges: et inuestiga
ta diligenter dicendo exornes. Demum ex arte
amplifices: uarios: distinguas: expolias perin
de: ac si accusatorio: et oratorio more. apud
senatum: seu iudices ageres. Vel in corona: et
cetera dialetice: disputantium subtiliter: et acu
te differeres: satis abundeque sit: rationes quas
locus ipse tibi suppeditabit: siue probare quip
pam: siue repellere uelis. belle atque scite afferre:
capita tantum lepidiuscule: non obstinate: neque
contentiose attingere. leni denique et suauis o
ratione strenue expedire. ut huic prudentie

tibi atque ingenii opinionem cum gratia uen-
dices. Iactantiam et importunitatem deuites:
et suspitione artificii ostentandi omnino care
as. **Q**ue partes profecto: ut mea fert opinio
epistolari genere apprime conueniunt. **E**as
si huic dicendi genere detraxeris: iam ampli-
us ne epistola quidem haberi possit. nec recte
huiusmodi appellatione iure retinere queat.
Quas ob res satis nequeo admirari: non nullo
rum quos etas hec nostra tulit: siue improbi-
tatem: siue iusticiam: siue utrunque. qui cum
preceptore ipsi et quidem strenuo quodam
indigeant: ludum tamen aperire: et inter doc-
tos indocti: artem profiteri dicendi haud ue-
rentur. uerum et reliqua taceam: que non hu-
ius temporis: non huius operis: non huius
propositi nostri sunt: et que potius altissimo
sunt obuoluenda silentio. Istuc queso monstri
quid est. arripiunt epistolam aliquam **C**ice-
ronis: et hanc forte breuiculam: et pusillam:
atque pauculis et familiaribus contextam rebus
et uerbis: et tanquam rem magnam et arduam ac-
turi: ore seuo: tristi facie: elatis cameratisque
superciliis: diu cunctabundi: et artem ferme

*Nequeo satis admira-
rati non nullos*

uniuersam exposituro similes. Vocem tandē
emittunt clamorā: fuscā: ridiculā: atq; nes-
cio quam boni uiri exorū fabulam obganniūt
atq; latrant: et plenis faucibus: sudore stillan-
tes: quas dii boni non euomunt ineptias: que
pretermittūt deliramenta. quas non intexūt
nugas. quos nebulones non iactāt nenas. se su-
isq; profecto dignissimas. incipiunt a genino
ouo: et usq; ad mala sui capitis precipites pro-
ruunt: dispertiunt atq; scindunt: et ut melius
dicam. discerpunt in partes et membra: lacerā
illam epistolam. Exordia fingunt: narrant: di-
uidunt. Reliquas partes deinceps orationis:
tanq; ibidē implicite iaceant: explicare conan-
tur. A singulis laboriosissime miserandi hoīes
immorando: uerbose: inepte: illitterate: arro-
ganter: barbare: cuncta confundunt: atq; cō-
miscēt. ut si in eos inspexeris: insanire dicas
et scientiam olidam exhaurire hos putes: nō
uerba facere. que si quis notet: atq; scribere
uelit: pergrande utiq; uolumen: huiusmodi
quisquiliarum refertum facile cōficere queat.
Ita multa uno conatu: uno ut aiunt spiritu in-
culcare uidentur. ac temere grandinare: non

loqui. Atqui si iisdem ipsis claris atq; uoca-
libus oratoribus orationem aliquam Cicero-
nis in manibus tradas. quam scilicet explicet:
et quidquid artificii in eadem lateat perscru-
tetur et edant: immortalis deus: qua tum de
repente uertigine uidentur correpti: qua mo-
ueri nausea: et frigent protinus: ut herent: ut
horrent: ut inlingues et infauces efficiuntur.
Quid ergo stultius. quid audatius. quid per-
ditius hac peste hominum. Quid uinculis:
uerberibus: eculeo: funariis: tortoribus carni-
fice tandem hiis dignius. proch deum atq; ho-
minum fidem: ubiq; tacito est opus: prepos-
teri homines dirumpuntur loquacitate tanta
garrandi eis inest impunitas: ubi eloquendi
sele commoditas offert: mutescunt. ubi quod
querunt non est: neque esse debet: ibi se inuen-
tuos professi nequicq; nauate uidentur opera
et oleum perdere ubi autē sedet: et inest: ibi-
dem id peruestigare: et exquirere nesciunt.
Perditos igitur homines improbos diis: ho-
minibus: litterarūq; cultoribus hostes. Quos
alios obsecro dices: nonne huiusmodi. Verum
nolim hec a me quispiam dicta putet: quasi

de omnibus: qui hec profitentur studia: qui
 ue alios humanitatem: et litteras docent. pas-
 sim et sine ullo discrimine dixerim. Deus id
 auertat. Non ita insano. Scio enim plerosq;
 bonos et doctissimos uiros: ornamēta quedā
 profecto seculi nostri: et nostre etatis clarissi-
 ma lumina. Quorum humanitatem: probita-
 tem: industriam: et peritiam antiquitas illic
 iure posset admittere: et probare. Et qui uel
 atheniensium sincero ac eleganti iudicio: non
 in postremis essent locandi. ut hinc facile mi-
 chi persuadeam: et sperare inducam animum
 fore breui ut Italie pacem: et otium superis
 benigne suppeditantibus. Platones illi: Aris-
 totiles: Isocrate: Xenefōtes: Lysie: Demosthe-
 nes: Catones: Crassi: Anthonii: Hortensii:
 Cefares: Cicerones: ceteriq; id genus: tū gre-
 ci: tum latini: cum illa sua magniloquentia et
 suauitate: ac ui dicendi: reuixisse uideantur.
 et longo post liminio ab inferis excitati: ad
 superos rediisse. Que dixi itaq;: ad eos quisq;
 maxime referat: qui garrulitate: et ineptiis
 suis omnia interturbant. et fermento nescio
 quo ignorantie: sinceritatem ac elegantiam

romani panis: id est puritatem latine lingue
inquinare uidentur. eos cum hac improbitate
et inscitia sua ualere longe sinamus. Nos ad
propositum: et eo unde huc defluxit oratio
reuertamur. **U**t igitur epistola ex omnibus
suis partibus lenis: festina: equabiliter fluens:
perbella et scita sit: familiare aliquid: et do-
mesticum sapiat necesse est. **C**omitatem pre-
seferat. **A**rgutiarum: et urbanitatis sit plena.
Siccitatem omnem: atque rusticitatem: tum uer-
borum: tum refugiat. Ingenia hominum et
mores effingat: affectus quosque penitus tene-
at: exprimatque: beniuolentiam captet: oblectet:
moneat: exhilaret: festiuitatem autem: grati-
amque per epistolam uendicabimus: quos equi-
dem primas familiaris sermonis partes esse
deputo. si per doctorias: facetias: liberales io-
cos: tanquam per flosculos procedemus. si apte-
tritis utemur prouerbiis. Si uersus probatos:
nunc integros: nunc dimidiatos apposite: et
loco intexemus. Si fabulas: uel res gestas: et a
nostra remotas memoria: breuibus et quasi
per capita attigemus: ac rebus nobis subiectis
accommodabimus. **C**auendum tamen est: ne

11
huiusmodi deliciolis: et ut ita dixerim lenocin-
niis: ad facietatē utamur. ne hinc sermo nos-
ter nō lenis: sed leuis. nō lepidus: sed insipidus
non facilis: sed futilis. non nauus sed uanus ui-
deri possit. et ad scurrilitatem magis: q̄ ad ur-
banitatem diuertere. **T**emperate ergo: modi-
ce: ratione et uia hiis ornamentis eniteat. et
tanq̄ ornatibus cōdiatur: ne forte dum rusti-
citatē: et in ciuile quoddam dicendi genus
uitare cupimus: inscurrile: et prorsus illibe-
rale: sine ulla mediocritate illabi uideamur.
Proinde similiter cadētibus et similiter desi-
nentibus. repetitiōibus cōparibus atq; grada-
tiōibus. ceterisq; ad unū: schematibus: crebro:
atq; frequēter in epistolis passim uti. **E**quidē
ego non cōcesserim: in foro. n. in theatris: in
cāpo: hec oratoribus usurpāda sunt. ubi laxi-
oribus habenis inseruitur auribus. ubi omni-
nixu ac impetu: animi multitudini applaudi
t. ubi quisq; dictionis agendiq; artifex. com-
positione quadam et strue bene delectorum
uerborum: orationis contextu: et lege soluti
cuiusdam numeri: mollitudine flexura: uarie-
tateq; uocis: motu ac gestu corporis: gratiā

et fauores uulgi uenatur. non tamen idcirco
hec ornāmēta: quibus tanq̄ luminibus oratio
distingui: uariariq; solet: et tanq̄ bullis atq;
gēmis appēsis fulgere penitus amouēda: et ut
hostes omnino fuganda cenleo. Sed ut loco:
tempori: personis: rebus quoq; conceditur.
Ita decori et pulchritudini epistole tribuen-
dum. uerecunde scilicet: oportune: ingenue:
parce: non nimis profuse: ne meretricio more
fusco atq; cerussa depicta: accessorisq; cōsperta
coloribus: insuauior uideatur. Neue contra
omnino rustica: inciuilis: neglecta: glabella:
incōpta: horridula: et plus equo gracilis: et
inculta sit. Verum hec utrinq; modeste decli-
nans matronarum similis esto: que nature:
atq; uernacule uenustati non nichil diligentie
cureq; interdum adiicere solent: et ut paucis
repetam: longa uel breuis esto: ut res postu-
lare uideatur uerba apta sunt usitata: erum
significantia: non uetusta nimium: non aspe-
ra: non dura. Sententie quoq; illustres: dist-
incte: non acute. et ualde recondite: non du-
bie non difficiles: non nimio exquisite labo-
re. Oratio ipsa lenis: luculenta: suauis: latina:

12
comis: atq; ornamentis sui ipsius caste: atq;
moderanter uestita. Accedat huc personarū:
temporis: loci: rerum diligens ratio: grandia:
grauiter: mediocria: modice: submisse tenuia:
et parua dicantur. Sic deniq; omni ex parte
nostra haec epistola absoluatur: ut non modo
doctrina et diligentia. uerum etiam id quod
omnibus rebus maxime dominatur: prudentia
et ingenium nusq; desideretur. q; si quem tibi
de multis diligendum proponendūue dari cu-
pias: cuius uestigis inherereas quem secteris:
cuius dicendi speciem potissimum imiteris.
Maximum illum: et pene diuinum: ingenio:
doctrina copia: suauitate: ut plurimarumq;
peritia rerum uirum. **M. T. C.** tibi equidē
propono: et do ei: quem non dicam preferre
sed quidem cum eo conferre possim: inuenio
neminem. **Epistolarum** eius: ut de hoc gene-
re potissimum dicam. magnus est numerus:
et grandia uolumina extant. **Quorum** si in-
fundum inspexeris: grauitatem: ingenium:
doctrinam: copiam: suauitatē: et eloquentie
precipuum uim uarietatem leporem: maxi-
marum rerum disciplinam. usum: diligentem

deniq; et accuratā rationē oratiōis cōperies.
eum si diligenter et accurate: si uigilanter: ac
omī impulsu animi: lectitare: obseruare ada-
mare: imitari: ediscere: memorie commenda-
re: familiarem facere tibi: induxeris animum
nichil erit omnino eorum: quibus oratio grā-
dis: suavis: luculēta: scita: magnifica: prudēs:
copiosa: locuples: et quodammodo animata
efficiatur. quod aut tibi deesse possit: aut ab
aliis mendicare petereq; pacto ullo cogaris.
Hec habui que tibi i presentia raptim de his
pro ingeniolo et porciuncula mea dicerem.
et que per etatem hanc atq; usum ex scriptis
ueterum: tum grece: tum latine: obseruare:
peruestigareq; potui: quibus simpliciter: et
q̄amantissime tibi ab eo patre traditis: quem
non plus uita: q̄ indoles ista tua. et litterarū
tibi insitus amor oblectat: tantis par uteris.
quoad tu pte uel ductu docti & periti magis-
tri meliora memineris: que post hac exercita-
tione. tu studio atq; usu tibi poteris ad com-
modum comparare: et iocunditate ipsius rei
familiaris in pectore reponere tuo.

Vale.

